

Ajándékba kapott függetlenség

Az önálló mongol állam létrejöttének körülményei és
következményei

Szilágyi Zsolt

MTA BTK NI

Traumák és tanulságok konferencia

Pázmány Péter Katolikus Egyetem

2015. november 28.

Az orosz-japán háború következményei

- A békével japán jelentős területeket szerez
  - Mandzsúria
  - Liaodong félsziget
- Oroszország fokozatosan nyugatabbra szorul
- Orosz-japán titkos megállapodások az észak-kínai területek felosztásáról
  - Titkos szerződések 1907, 1910, 1912

A mongol területek felosztása

- A 19. század második felétől Külső-Mongólia az orosz érdekszférához sodródik
  - 1860 orosz kereskedelmi konzulátus Urgában (Ix xüree)
  - Az oroszok figyelemmel kísérik a mandzsukkal szembeni mongol függetlenedési törekvéseket
  - Egyelőre nem céljuk a terület elszakítása Kínától
- A gyengülő Qing hatalommal szemben a mongolok orosz segítségre számíthattak, de
  - 1911 A Teokratikus Mongol Állam kikiáltásakor nincs egyértelmű orosz támogatás
  - 1912 Orosz-mongol szerződés (cél a gazdasági érdekek biztosítása)
  - 1913 Orosz-kínai, majd
  - 1915 Orosz-mongol-kínai szerződések a terület státuszáról

A 8. bogd gegén (1870-1924)

A status quo felbomlása

- Az 1917-es forradalom jelentős változásokat generál
  - A teokratikus mongol kormány elveszti támogatóját
  - Részben a pán-mongol eszmék felélesztésével kívánnak új politikai megoldásokat keresni
    - 1919. február 25. – március 6. Csita-i konferencia
  - A japán részvétel az orosz polgárháborúban új lehetőségeket biztosít
    - Ungern megjelenése Mongóliában
- 1921 Bolsevik forradalom Mongóliában
  - Egyértelmű japán-ellenes állásfoglalás
  - A japánokkal tárgyalókat kollaborációval, hazaárulással vádolják

Szühebátor és Csojbalszan

Damdin Szühbátar (1893-1923)

Bolsevik orientáció Mongóliában

- 1924 új mongol alkotmány
  - A világ második szocialista állama
  - Mongólia a „nem kapitalista” fejlődés útjára lép
- Egyre erősödő szovjet befolyás
  - Az egyház fokozatos visszaszorítása
  - Erőszakos kollektivizálás
  - Fokozódó szovjet gazdasági befolyás
- Az 1930-as évek közepén fokozódó japán nyomás
  - Egyre szorosabb szovjet-mongol katonai együttműködés
  - 1937 egyház ellene pogromok

Belső-Mongólia

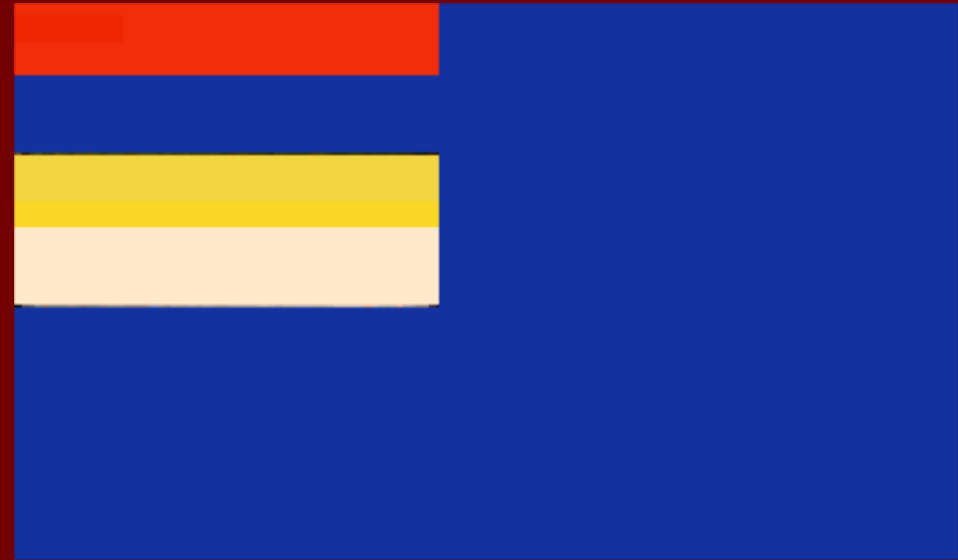
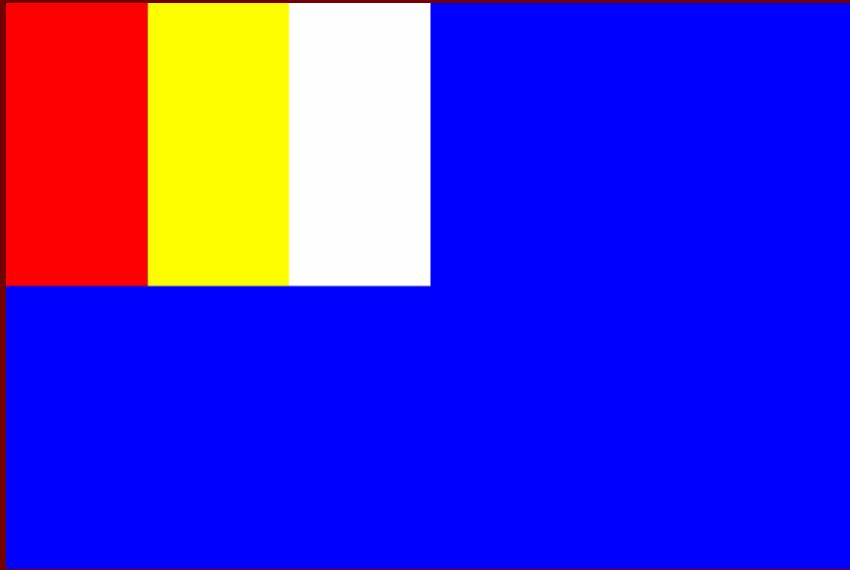
- Már az 1920-as években japán jelenlét
  - Elsősorban felderítés, térképészeti és egyéb tudományos kutatás az álca.
- A fordulópontot Mandzsukuo kikiáltása jelenti (1932)
  - Erősödő japán befolyás Belső-Mongóliában is
    - Elsősorban a helyi nemzetségi előkelők támogatása a katalizátor
    - A kínai polgárháború lehetőséget nyitott a határozottabb fellépésre

Mengjiang (蒙疆) létrehozása

- A lehetséges vezető Demchugdongrub (Demchigdondub)
  - Csahar-mongol előkelő
  - 1929-től a Csahar Területi Bizottság tagja, 1931-től vezetője
  - 1933 A pán-mongol elképzelések alapján szerveződő mozgalom élére áll
    - Céljuk a Belső-Mongol Állam megszervezése
    - Japán támogatást kap (Kwantung hadsereg, Jiro Minami tábornok és Seishiro Itagaki)
- 1935 Szerződés Mengjiang és Manchukuo (滿洲國) között
  - Puyi hercegi címet adományoz

Menjiang állami zászló 1941 előtt és után

Összeomlás

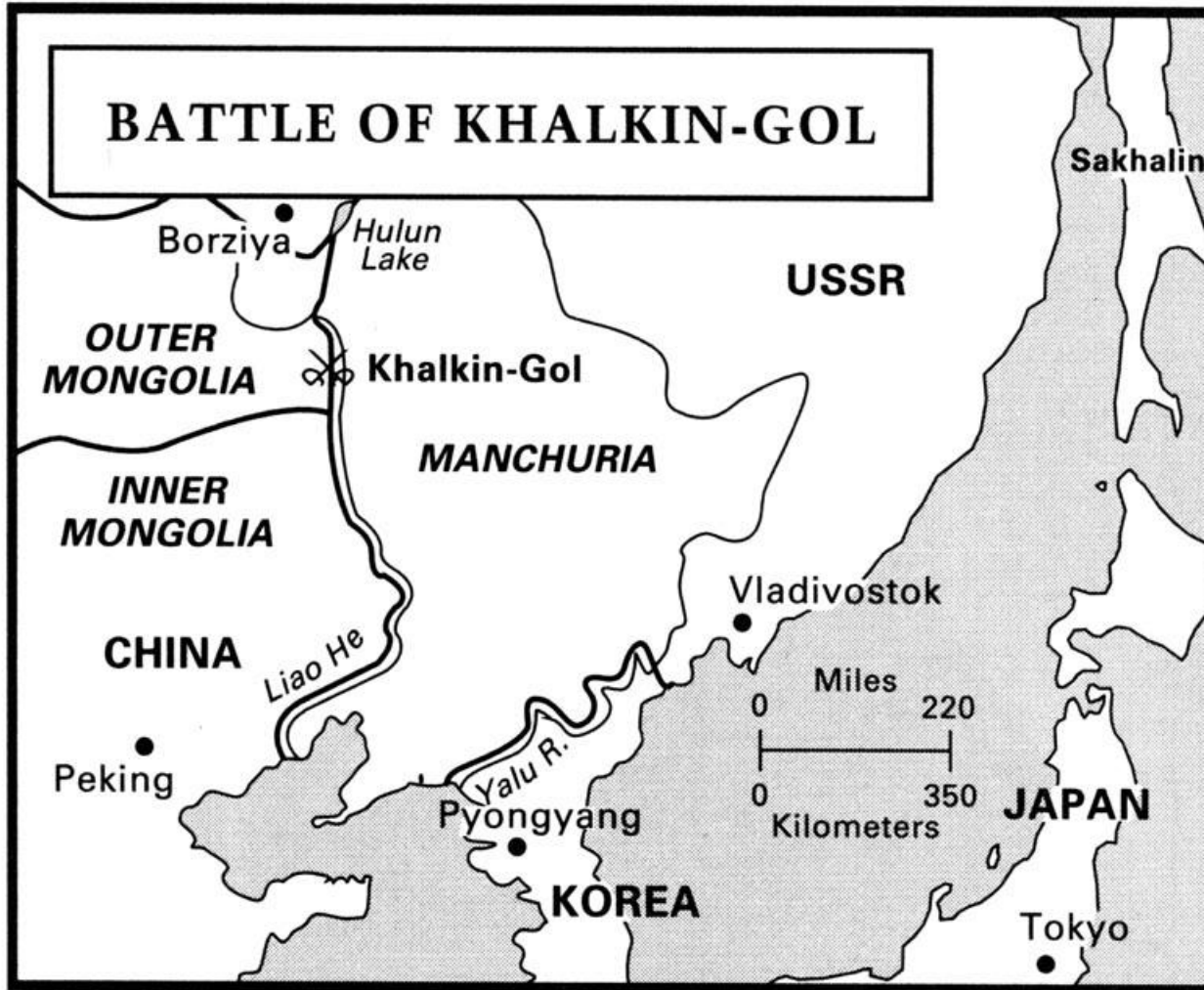
- 1937 októberében Mongol Egyesült Autonóm Kormány (蒙古聯盟自治政府)
- Létrehozzák a belső-mongol haderőt
  - Rossz kiképzés, rossz morál
  - Alkalmatlan, hiányos fegyverzet
- 1939-ben Mengjiang Egyesült Autonóm Kormány (蒙疆聯合自治政府).
- 1939 A japánok veresége Halhin golnál visszaveti a japán szerepvállalást Északkelet-Kínában
  - Magára hagyják a belső-mongol területeket
- 1941 Demchugdondub a Belső-Mongol Föderáció elnöke

Halhin gol

- 1939. május 11.
  - A japánok váratlanul megtámadják a mongol területeket.
  - A mongolok önállóan képtelenek ellenállni.
- 1939 nyarán érkezik a szovjet katonai segítség
  - Augusztusra teljesen visszaverik a japán támadást
  - 1939. augusztus 31. a határ mongol oldalán tartózkodó összes japán katonai alakulatot megsemmisítik
  - Első jelentős japán katonai vereség
  - Japán más utakat keres a terjeszkedésre
- 1941 augusztus Japán és a Szovjetunió megerősítik a semlegességi paktumot

BATTLE OF KHALKIN-GOL

VANTAGE ART

- 1 Eastwards movement to occupy Northern Sakhalin, the Maritime Province and adjacent areas
- 2 Westwards movement to occupy Outer Mongolia and the Baikal area up to the Yablonovy Mountain Range
- 3 and 4 Advance to Irkutsk, Krasnoyarsk and Central Siberia

UNION OF SOVIET SOCIALIST REPUBLICS

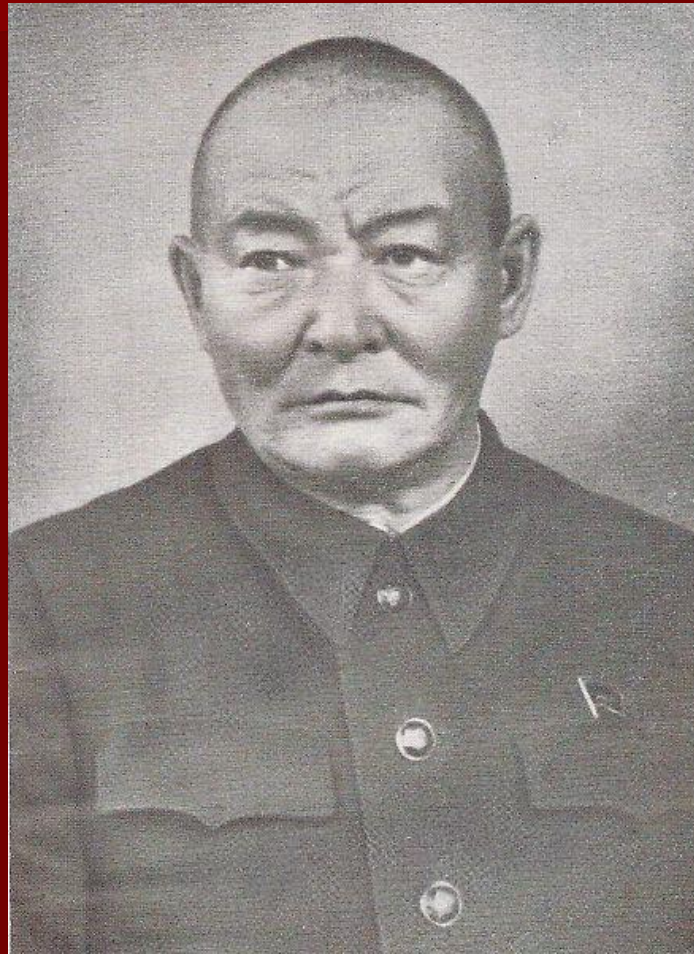
Mongólia a II. Világháborúban

- 1941. június 22.
  - A mongolok az 1936. március 12-én megkötött barátsági és kölcsönös segélynyújtási szerződés alapján a szovjetek oldalán állnak
  - Elsősorban ipari nyersanyag, élelmiszer segély
  - Nincsenek összecsapások az ország területén
  - Kevés fegyveres csatlakozik a harcokhoz
  - 1944 ősztől kötelező katonai szolgálat
- 1945 Jaltai konferencia
  - Elfogadják, hogy Mongólia a szovjet érdekszférához tartozik
- 1945. augusztus 9.
  - A Szovjetunió hadba lép Japán ellen
  - 1945. augusztus 10. Mongol parlamenti döntés a szovjetek támogatásáról

A mongol függetlenség

- 1945. augusztus 9-23.
  - A mongolok rész vettek a szovjetek távol-keleti offenzívájában
  - A japán kapituláció után tárgyalás a Guomintanggal
  - A kínaiak ragaszkodnak a mongol népszavazás kiírásához
- 1945. október 20.
  - Népszavazást írnak ki Mongólia státuszáról
    - Elsőprő többség a függetlenségre szavaz
- 1946. január 5.
  - Kína elismeri Mongólia önállóságát.
  - 1947 Kínán belül létrehozzák a Belső-mongol Autonóm Tartományt
  - 1949. október 6-án a mongolok elismerik a Kínai Népköztársaságot
  - 1950 február szovjet-kínai egyezmény Mongólia önállóságáról

Horlógíjn Csojbalszan (1895-1952)

Az önálló Mongólia

- 1946. február 27.
  - Megerősítik a szovjet-mongol barátsági szerződést
- Az 1950-es évek elején a szocialista országok felveszik a diplomáciai kapcsolatot Mongóliával (1950. április 28.)
- 1961-ben az ENSZ felveszi tagjai közé
- Az 1960-as évek a szovjet-kínai feszültség időszakosa
  - Kína sikertelenül keresi a lehetőségeket
  - 1967 februárjától a 39. szovjet hadsereg állomásozik Mongóliában
- 1990-1992
  - Rendszerváltás

Jumdzsagín Cedembal (1916-1991)

Cahiagijn Elbegdorj (1963-)

Köszönöm a figyelmet!